

Särskild handling Lilla Edet översiktsplan 2050

Framtagen av: PEX- och geodataenheten

Datum: 2025-12-19

Version: 1.0

LILLA EDETS
KOMMUN

Inledning

I samband med att en översiktsplan antas ska en särskild handling enligt 6 kapitel 16 § miljöbalken upprättas av kommunen. Syftet är att sammanfatta miljöbedömningsprocessen och redovisa de överväganden som har gjorts. Genom att redovisa gjorda överväganden och hur synpunkter och förslag beaktats, ges allmänheten insyn i processen.

- Den särskilda handlingen ska redovisa:
- Hur miljöaspekterna har integrerats i planen
- Hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter
- Skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som övervägts
- Vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför

Den särskilda handlingen och översiktsplanen ska göras tillgängliga för dem med vilka samråd skett och de ska även informeras om att planen har antagits. Boverket rekommenderar att handlingen finns med som ett underlag inför antagandet av översiktsplanen. Då kan handlingen vara en del av beslutsunderlaget och ge stöd för antagandebeslutet på samma sätt som utlåtandet över planen.

Den särskilda handlingen är framtagen i samarbete med Tyréns Sverige AB.

Hur miljöaspekter har integrerats i översiktsplanen

En kommun ska enligt 6 kapitel 3 § miljöbalken genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. En översiktsplan är en plan som omfattas av det kravet varför planen ska genomgå en miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (6 kapitel 1 § miljöbalken).

Arbetet med miljöbedömningen påbörjades inför samrådet av översiktsplanen.

Miljökonsekvensbedömningen har i flera avseenden arbetats in i översiktsplanen. Revideringar av översiktsplanen har skett kontinuerligt och parallellt med framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöaspekter som tas upp i MKB:n är *Biologisk mångfald, Kulturmiljö och landskapsbild, Jordbruksmark, Klimatpåverkan, Klimatanpassning och Vattenmiljö*. Avgränsningen har samrått med Länsstyrelsen Västra Götaland 2024-05-31.

Hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter

Inför samråd

Lilla Edets kommun beslutade i januari 2024 att en ny översiktsplan ska tas fram. Under initieringsfasen genomfördes en medborgardialog under våren 2024 med dem som bor och verkar i kommunen. Utöver medborgardialogen har även de tankar och idéer som inkommit inför framtagandet av den gemensamma visionen för Lilla Edets kommun samt resultatet från medborgarundersökningen 2023 använts som underlag till översiktsplanen.

Förändringar efter tidig dialog

Generella synpunkter som framkommit under tidig dialog med kommunens invånare och som har hanterats inom ramen för översiktsplanen är bland annat att värna åkermarken och förbättrade gång- cykelvägskopplingar på landsbygden. Önskemål om mark för handel i landsbygdsorterna har delvis beaktats i planen.

Nedan beskrivs ett urval av synpunkter som har behandlats i arbetet med framtagande av ny översiktsplan för respektive tätort utifrån den tidiga dialogen:

- Lilla Edet: Önskemål om att utveckla promenadstråk längs älven samt en allmän översyn av centrum, dess bebyggelse och vägstrukturer.
- Ström: Förslag om att utveckla slussområdet för turism, skapa mark för handel och främja en sammanväxning mellan Ström och Lilla Edet.
- Göta: Synpunkter på behov av översyn av rondellen och busshållplatsen samt gångväg vid E45.
- Lödöse: Önskemål om ett mer levande centrum, översyn av idrottsanläggningar samt promenadstråk med kontakt mot älven.

Samråd

Ett förslag till ny översiktsplan togs fram och var ute på samråd under perioden 2024-12-04 till 2025-02-04. Under denna period hade medborgare möjlighet att inkomma med skriftliga

synpunkter. Samrådet omfattade översiktsplanen och bilagd miljöbedömning. Därefter har översiktsplanen reviderats efter en avvägning av de synpunkter som inkommit under samrådet.

I samrådsredogörelsen framgår de synpunkter som inkommit. Under samrådet har 33 yttranden inkommit från myndigheter och olika aktörer. Därutöver har sex privatpersoner yttrat sig, totalt 39 yttranden. De synpunkter som inkommit har berört såväl förslag på nya utvecklingsområden som de redan föreslagna områdena. Synpunkterna har även berört underlag och slutsatser utifrån dessa.

De synpunkter som inkom har bland annat handlat om behovet av fler utpekade områden med verksamhetsmark, att befolkning utanför tätorterna behöver kommunal service, kollektivtrafik och vård/omsorg samt bostäder för fler målgrupper. Andra kommentarer lyfter risker för att vissa områden kan påverkas av översvämningar och bedömer att det är olämpligt för ytterligare exploatering/markanvändning för bostadsbebyggelse med hänsyn till detta. Områden har avrått för planerad markanvändning med hänsyn till fornlämningsbilden.

Ett urval av övergripande förändringar och kompletteringar som gjordes i översiktsplanen efter samråd presenteras nedan:

- Utvecklingsområdet för mångfunktionell bebyggelse vid Lödöse varv har tagits bort utifrån bedömda klimatrelaterade risker, samt inkomna synpunkter. Området pekats istället ut som Verksamheter och industri, pågående användning.
- Justeringar såsom minskning och utökning av bostadsområden har gjorts bland annat i Göta och Lödöse.
- Verksamhetsmark har utökats vid Lödöse norra trafikmot, Hanström och norra Lilla Edet, medan område söder om Göta har tagits bort och ersatts med landsbygd.
- Anpassningar och bortval har gjorts av områden på jordbruksmark bland annat i Ström.
- Pågående användning vid dagens täktverksamhet vid Högen har ändrats från industri till natur och friluftsliv då täktverksamheten ska avvecklas.
- I landsbygdsorterna har tidigare område i Hjærtum tagits bort med hänsyn till fornlämningar, och ersatts av två mindre utvecklingsområden. Nytt utvecklingsområde har tillkommit i Nygård.
- Det tidigare området för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) vid Prässebo är borttaget. Badplatsen behålls och campingändamål föreslås öster om tidigare LIS-område, utanför badplatsens område.
- Planförslaget lyfter fram åtgärder för klimat, gång- och cykelmöjligheter samt kollektivtrafik. Båtnadsområden kopplade till våtmarker beskrivs.
- Kulturmiljö och fornlämningar har fått förtydligade ställningstaganden, liksom hänsyn till odlingslandskapet och område i Ström.

- Miljökvalitetsnormer för vatten, fiske och musselvatten har inarbetats. Riksintresse för naturvård har uppdaterats, och påverkan på riksintresse i södra delen av Lilla Edet har bedömts.
- Göta älv pekas inte längre ut som vattenskyddsområde efter regeringens beslut.
- PM Metodbilaga klimatrelaterade risker har uppdaterats. Justeringar föranledde också förändringar i planhandlingen. PM har också uppdaterats gällande geotekniska förhållanden med risker för ras, skred och sättningsproblematik. Översyn av framtida verksamhetsmark har gjorts.

Under samrådsskedet var det endast ett fåtal yttranden som berörde miljökonsekvensbeskrivningen. De bearbetningar och revideringar av konsekvensbeskrivningen som gjordes efter samrådet är i stora drag:

- Redaktionella ändringar
- Revidering av konsekvensbedömningar utifrån ändringar i markanvändningskartan och i ställningstaganden.

Granskning

Ett reviderat förslag till ny översiktsplan för Lilla Edet kommun var ute på granskning under perioden 2025-09-17 till 2025-11-17. Granskningen omfattade översiktsplanen och bilagd miljöbedömning.

Översiktsplanen var på remiss internt till kommunens nämnder, bolag, rådgivande organ, beredningar och politiska partier i kommunfullmäktige samt externt till statliga och regionala instanser, grannkommuner, föreningsliv, organisationer och de privatpersoner som lämnat yttranden under samrådet. Under granskningen inkom sammantaget 25 yttranden, varav 24 från myndigheter och olika aktörer och en från en privatperson.

Flera remissinsatser konstaterar att deras synpunkter från samrådsskedet har bemötts och i stor utsträckning beaktats i granskningshandlingen. De synpunkter som inkommit har främst berört behov av förtydligande kring vatten och miljökvalitetsnormer, riksintressen för infrastruktur och geoteknik och risk, samt frågor om mellankommunal samverkan och långsiktig strukturell utveckling. Några aktörer har även lyft behovet av redaktionella ändringar.

De ändringar som har gjorts efter granskningen handlar huvudsakligen om utförligare beskrivning av vattenförekomster med fastställda miljökvalitetsnormer, och nya riktlinjer och ställningstaganden kopplade till vattenförekomsterna och hantering av dagvatten.

Miljökonsekvensbeskrivningen har uppdaterats utifrån ovan ändringar i översiktsplanen. I övrigt framkom inga yttranden under granskningen som föranlett ändringar i miljökonsekvensbeskrivningen.

Skäl till att planen antagits istället för övervägda alternativ

Nollalternativ

I miljökonsekvensbeskrivningen har konsekvenserna av ett genomförande av planen jämförts med ett nollalternativ. Nollalternativet beskriver en förväntad utveckling om en ny översiktsplan inte antas, vilket motsvarar att den nu gällande översiktsplanen (Översiktsplan 2012) fortsätter att gälla. Nollalternativet består, förutom av själva Översiktsplan 2012, av den fördjupade översiktsplanen för Lödöse (2014), vilka är de strategiska dokument som ger vägledning vid planering av kommunens markanvändning.

Den gällande översiktsplanen pekar ut en huvudsaklig utveckling i befintliga tätorter, samtidigt som den lämnar öppet för tolkningsmöjligheter i omkringliggande områden kring tätorterna och ett antagande om att fördjupade översiktsplaner för respektive tätort behöver tillkomma. Den fördjupade översiktsplanen för Lödöse pekar ut en stationsnära utveckling där en stor del av utvecklingen pekas ut på jordbruksmark. Utifrån kommunens framtagna planeringsstrategi görs bedömningen att den gällande översiktsplanen inte har fungerat som vägledande och ny bebyggelse har primärt tillkommit i områden som inte ligger i linje med översiktsplanen. Med nollalternativet bedöms det därmed finnas risk att utveckling fortsatt genomförs utan tillräcklig vägledning och blir oförutsägbar.

Planförslaget bedöms sammantaget ta större miljöhänsyn och bidra till en hållbar utveckling i större utsträckning än nollalternativet. Planförslaget bedöms innehålla fler ställningstaganden vad gäller värnande av värdefulla naturmiljöer och bedöms därmed medföra bättre vägledning för att skydda värdefulla naturmiljöer och skyddsvärda arter jämfört med nollalternativet. Vad gäller planförslagets utbyggnadsområden i central- och landsbygdsorter bedöms de innebära bättre anpassning till kulturmiljön och landskapsbilden än nollalternativet. För utveckling i tätorter och landsbygden behövs dock vidare vägledningar och riktlinjer för att minska planförslagets konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild.

Med planförslaget tas mindre jordbruksmark i anspråk jämfört med nollalternativet. Planförslaget innehåller också fler ställningstaganden vad gäller ianspråktagande/bevarande av jordbruksmark och bedöms därmed medföra bättre vägledning för att skydda jordbruksmarken i jämförelse med nollalternativet.

Vidare inkluderar nollalternativet inga särskilda ställningstaganden som syftar till att minska klimatpåverkande utsläpp. Planförslaget bedöms på så sätt mer positivt i jämförelse med nollalternativet, då det ger bättre vägledning till att arbeta med att minska kommunens klimatpåverkan inom flera områden.

Även planförslagets föreslagna bebyggelseområden är bättre anpassade utifrån hänsyn till klimatrelaterade risker, i jämförelse med nollalternativet.

Alternativ lokalisering och utformning

Vid framtagandet av planen har olika alternativ och utvecklingsinriktningar valts bort med hänsyn till faktorer såsom påverkan på riksintressen, natur- och kulturmiljöer, skredrisk samt intrång på jordbruksmark.

Dessa bortval grundar sig bland annat på en mer restriktiv syn på landsbygdsutveckling, en koncentration av större utveckling till mindre orter och bebyggelsegrupper på landsbygden samt begränsning av nya älvförbindelser.

Exempelvis har både verksamhetsområden och bostadsområden avfärdats på grund av utmanande topografi, skredrisk, höga naturvärden och påverkan på regionala vandringsleder. Områden för sammanhängande bostadsbebyggelse har också valts bort med hänsyn till risk för skyfall, naturvärden och befintliga kraftledningar.

Vidare har nya bebyggelseområden avfärdats på grund av risk för påverkan på fornlämningar och riksintresse för friluftsliv. Alternativ som ligger på jordbruksmark har bedömts som olämpliga eftersom bättre lokaliseringar finns, samt på grund av brukningsvärd mark och bristande infrastruktur.

Åtgärder för uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan

För att minimera miljö- och klimatpåverkan är det viktigt att efterföljande planering följer de strategier, ställningstaganden och riktlinjer som finns i översiktsplanen. Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller ett flertal medskick till efterföljande planering och behov av olika planeringsunderlag med syfte att minska den negativa miljöpåverkan. Medskick omfattar identifierat behov av utredningar och analyser. Behov av ytterligare riktlinjer har också identifierats. Exempel på utredningar och analyser samt riktlinjer är:

- Analyser av påverkan på stads- och landskapsbild och kulturmiljö
- Fördjupad utredning kopplat till artskydd för fåglar (inklusive skyddsklassade arter)
- Utredning om skyddsvärd natur påverkas vid nya utbyggnadsområden
- Riktlinjer för hur ändring och tillägg i bebyggelsen i befintliga miljöer kan göras
- Riktlinjer och utredningar för placering och gestaltning av ny bebyggelse på landsbygden
- Styrdokument för dagvattenhantering som säkerställer att miljökvalitetsnormer för vatten uppnås vid detaljplaneläggning och exploatering
- Strategiskt planeringsunderlag för vatten och avlopp för att säkerställa att miljökvalitetsnormer för vatten uppnås.

Under arbetet med framtagandet av översiktsplanen har flera uppslag till fortsatt arbete inom den översiktliga planeringen aktualiserats. Dessa uppslag avses hanteras inom den fortsatta kontinuerliga, rullande översiktsplaneringen. Ett kommande arbete som bedöms som aktuellt för uppföljning och som berör de betydande miljöaspekterna är framtagande av kulturmiljöprogram.

Utöver det kan uppföljning av översiktsplanens miljöpåverkan ske exempelvis inom befintlig miljöövervakning, genom nationell statistik, inom arbetet med energiplan och klimatstrategi samt inom strategiska kommunala mål. Uppföljning av översiktsplanens miljöpåverkan kan också ske i samband med att kommunen tar ställning till översiktsplanens aktualitet inom ramen för planeringsstrategin, som tas fram inom varje mandatperiod. Till exempel är översiktsplanens riktlinjer och ställningstaganden lämpliga att följas upp inom planeringsstrategin.

Hur och när de betydande miljökonsekvenserna kan följas upp, vilka indikatorer som kan användas i uppföljningen, vem som ansvarar för uppföljningen, samt hur och när ska det redovisas, kommer att konkretiseras vidare.